

CHARLES MORGAN: AZ ÜRES SZOBA. (Révai.)

Furcsa könyv Ch. Morgan könyve. A megfoghatóan, a titokzatos, a ki nem mondott szavak, a csak megérzésekre alapozott és mégis világosság események, ködszerű, de élővé varázsolt alakok birodalma a regény. Emiatt a szereplők is nehezebben mozognak, mint ha vastag ködben járnának,

Bizonytalanok kissé és nehézkesek. A titok azonban megoldódik Richard Cannock, az élete delén járó férfi és Venetia, a sejtésektől teli apjának Henry Rydelnek titkait hordozó és ez alatt szinte összeroskadó fiatal leány egymáshoz sodródik, az üres szoba élettel telik meg, az eszményített asszony, Venetia édesanyja, mint élő, súlyos valóság jelenik meg a színen, hogy sok lázadás után beletörjön, visszataláljon családjá szeretetébe.

A könyv, bár kétségtelen, hogy jó oldala is van, mégis meg kell mondanunk: nem olyan kiemelkedő írás, ami magyar nyelvre fordítását szükségessé tette volna. Ilyképpen a külföldi irodalom nagyobb részét át lehetne ültetni magyarra, ami — tekintve súlyos pápírinségünket — teljesen értelmetlen.

BARÍTZ KÁROLYNÉ

FAZEKAS TIBORC: ELŐSZÖR. (Versek. Kultúra-kiadás, Kecskemét.)

Egy most induló fiatal költő röpke zsöngéje a füzet, akinek tarisznyájában a kecskeméti kultúra egyik érdemes katonája előszó, vagy bevezető helyett, „fekete betűkből gyúrt pogácsát” helyezett útravalóul. Valamelyes kecskeméti hangulat árad ezeknek a tisztaszándékú verseknek jórészből, a legkecskeméti magából az elsőből, a „Költösors Kecskeméten” címűből.

A költői ér biztató csörgedezését nem szabad elvitatni a fiatal poétától, sem a verselési technika elég könnyed készségét, ami főleg muzsikáson pendülő daktilusaiban és a füzetzáró horatusi fordításban csillan meg.

A kétféle füzet 23 eredeti verset foglal magában és a tartalmi hűséghez is igazodó ódát.

A kétségtelen fejlődést meg lehet állapítani az első és utolsó versek közötti skálán s szeretnénk hinni, hogy legközelebb már érett és biztos-készségű költő hangján szól majd hozzánk.

MÁRKY IMRE

DUSSANE: EGY DEMOKRATIKUS SZÍNHÁZ. (A Comédie Française.) Fordította: Nagy Adorján. Az Országos Magyar Színművészeti Főiskola Könyvtára.

A magyar színházi szakirodalom sose volt valami bőséges. Ezen a téren még igen sok a pótolnivaló. Modern, színháztudományi alapon álló színház történetünk még nincs, csak ilyen irányú kezdeményezések. Egy magyar rendezőről se (Molnár György, Paulay Éde, Hevesi Sándor) jelent még meg alapos, kimerítő tanulmány. A külföldi szakirodalom igen sok értékes műve nem jelent még meg magyar fordításban, (Hogy csak néhányat említsünk: E. G. Craig: De l'art de théâtre; J. Bab: Weltgeschichte des Theaters; Sztanivlavszki: Othello rendezőpéldánya, stb.)

Ebből a szempontból nagy jelentőségű az a munka, amit a felszabadulás óta az Országos Magyar Színművészeti Főiskola végzett. Eddig hét kis füzete jelent meg, amelyek az elmélet és a gyakorlat helyes arányában, a magyar problémák feltárásával és a külföldi szakirodalom fordításával igyekeznek a hiányon segíteni.

A Comédie Française története nem csak azért kell, hogy érdekeljen bennünket, mert a világ egyik legrégebb állami nemzeti színháza, hanem azért is, mert szervezete már a legrégebb időktől kezdve demokratikus, úgyszólván szövetségi alapokon nyugodott.

A tanulmány szerzője Dussane asszony, maga is a Comédie színésznője, nagy tárgyismerettel és szeretettel dolgozta fel a Comédie történetét. Színes, érdekes, lebilincselő előadásában szinte megelevenedik előttünk a Comédie Française szervezete, küzdelmei. Sorra elvonulnak előttünk nagy színészei és előadásai. A Comédie Française története egy adag francia kultúrtörténet is. Mindenképpen szórakoztató és tanulságos olvasmány.

KÁLMÁN LÁSZLÓ

KAVERIN: A MŰVÉS Z ISMERETLEN. (Új Magyar Könyvkiadó.)

Minden forradalomnál vannak nemcsak lemaradó, lépést tévesztő tömegek, — makacsul, sokszor megmagyarázhatatlan idegenkedéssel nézven azi a folyamatot, amelynek építő részeseivé kellene válniok, — hanem túlzók is, akik az újításokban képtelenek állni kiáltani, megszállott harcosként harcolnak

meg nem lévő akadályok ellen. *küzdenek a küzdelemért*. Kaverin, az orosz átalakulás eme túlzó szellemi embereit állítja elének, akik különösen a képzőművészet terén estek túlzásba. A szerző a mai szovjet irodalom egyik legnépszerűbb elbeszélője, aki azonban a szellemes csevegés, a riportízü mozgékony-ság mellett sem feledkezik meg az örök orosz jellegzetességekről. „A művész ismeretlen”-ben is a sajátosság orosz lélekkel találkozunk, aki teljes odaadással áll az ügy mellé, s bukásában is következetes. Kaverin könyve a XX. szd. orosz Don Quijoteját hozza elének Archimedov személyében. A regény sajátosság szerkezetét megadja az Archimedovval vagy az Archimedov légkörével való találkozás. Kaverin a detektívregények rafinált komplikációit bogozgatja velünk, amikor nyolcféle milióból indít bennünket egy cél felé. A cél Archimedov erkölcsfilozófiai taposókádja, ahonnan Archimedovot semmiféle hatalom ki nem mozditja. Don Quijote-Archimedov nem marad komikus hős, tiszteletet parancsol, izgat a maga eltökéltségével. A Lasséle-szobor előtti fogadkozás groteszkje a gyermekszínházban még nagyobb perspektívát

kap. A merev világból ide viszi egyetlen, reményekre jogosító tanítványát, csecsemő fiát. Archimedov mellett érce-sen domborodik ki Spektorov alakja, aki a szellemiség másik, jelentősebb csoportját képviseli, aki a vanból teremt, küzd a valóságért, megvalósítja a lehetőséget. Kettőjük között hányódik Eszter, Spektorov szerelme, Archimedov felesége, aki végül is emeletek magasáról az utca kövére veti magát, hogy feloldozást és rabságot adjon egyszerre. Archimedov 80×120-as kartonja így kapja meg az elérhetetlenek hitt színeket, így sugározhatja azt a döbbenetet, amely ájult csendet borít az utca kövére, amelyet Eszter zúzott teste me-revített meg. A művész ismeretlen? Típusként jár-kei közöttünk. Archimedov komédiája egyszerre tragédiává súlyosodik. Gyermekeit Spektorov viszi az életre, ő pedig megmarad jelzésnek és tilalomfának. Kaverin ironiája fokozatosan szelidül le nosztalgikus szemléletté. Hosszan nézünk Archimedov után, s felszeg, tragikomikus harcát részvétellel szemléljük. Könnyedsége mellett külön érdeme Kaverinnek a kevés szóval elért plaszticitás, mely csábít az olvasásra.

FODOR JÓZSEF

A papírgyárak papiros termelését erősen gátolja a nyersanyaghiány. A gyárak nyersanyagként azonban bizonyos papírfajták gyártásához nagyon jól tudják használni az ú. n. iromány papirost. Ezzel a papirossal főleg orvosok, mérnökök, ügyvédek és más értelmiségi foglalkozást űzők rendelkeznek különösképpen, azonban az ipari, kereskedelmi és bankhivatalok is rendelkeznek olyan irattárakkal, amelyek a jelenlegi ügyvitelükhöz már egyáltalában nem szükségesek és kis munkával kiselejtezhetők.

Ezekből a nyersanyagokból a mai körülmények között új papirost lehet gyártani. Az illetékesek elhatározták, hogy az összegyűjtött iromány hulladékpapirosért annak 5%-a erejéig új író és csomagoló papiros vásárlására szolgáló talványt bocsátanak ki. Ennél fogva a hulladékpapirosért nem csupán a rendeletben előírt készpénzt fizeti a kereskedő, hanem aki iromány hulladékpapirost ad el, új papirost is kap. Minden kultúrember érdeke, hogy a papirossal való ellátás fennakadás nélküli legyen, a sajtó szükségletei kielégíttessenek és az irodákban zavartalanul folyjon a munka. Az illetékesek kérése, hogy szánjon rá mindenki, aki ilyen papirossal rendelkezik, kevés időt arna, hogy irományait selejtezze. Az üzemek és vállalatok vezetői pedig a lehetőségekhez mérten gondoskodjanak arról, hogy irattáraik selejtezését mihamarabb elvégezzék. A megfelelő hulladékpapiros felhozatal egyik eszköze annak, hogy a mindennapi élet nélkülözhetetlen eszközét, a papirost könnyebben és nagyobb mennyiségben gyárthassák a papírgyárak.